

Warszawa, dnia 7 kwietnia 2006 roku

KANCELARIA SENATU
BIURO LEGISLACYJNE

Opinia do ustawy
o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego

Opiniowana ustawa została uchwalona, z przedłożenia rządowego, w dniu 5 kwietnia 2006 roku na 15 posiedzeniu Sejmu.

Opiniowany akt prawny został przygotowany i uchwalony w wyniku wydania przez Trybunał Konstytucyjny wyroku z dnia 23 maja 2005 roku, sygn. akt SK 44/04. W przytoczonym orzeczeniu Trybunał rozstrzygnął, że art. 632 pkt 1 Kodeksu postępowania karnego, w zakresie, w jakim w sprawach z oskarżenia prywatnego, w razie umorzenia postępowania karnego z powodu przedawnienia karalności, przewiduje, że koszty procesu obligatoryjnie ponosi oskarżyciel prywatny, jest niezgodny z art. 2, art. 32 ust. 1 i art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Trybunał badał treść przepisu, z którego wynika, że w razie umorzenia postępowania koszty procesu karnego ponosi w sprawach z oskarżenia prywatnego oskarżyciel prywatny. Trybunał Konstytucyjny podkreślił, że zakwestionowany przepis nie pozostawia sądowi żadnego wyboru w kształtowaniu kosztów procesu, w przypadku umorzenia postępowania bez względu na jego przyczynę i podstawę prawną. Trybunał uznał, że nie można uznać za sprawiedliwe obciążenia oskarżyciela prywatnego kosztami procesu, gdy przyczyna umorzenia jest od niego całkowicie niezależna, a koszty zostały spowodowane przez organy procesowe.

Przewidziane w art. 622 k.p.k. wyjątki od zasady obligatoryjnego ponoszenia przez oskarżyciela prywatnego kosztów procesu w razie umorzenia postępowania stanowią zamknięty katalog sytuacji procesowych. Zaliczają się do niego: pojednanie się stron przed wszczęciem przewodu sądowego, warunkowe umorzenie postępowania, umorzenie postępowania z powodu niepoczytalności sprawcy lub znikomej społecznej szkodliwości czynu albo z powodu stwierdzenia w zarzucanym czynie znamion przestępstwa ściganego z urzędu, zmiana trybu ścigania z powodu przyłączenia się prokuratora do postępowania wszczętego przez oskarżyciela prywatnego i zakończenie tego postępowania w trybie

publicznoskargowym. W świetle orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego wyjątki te wymagają rozszerzenia.

Opiniowana ustawa wprowadza do Kodeksu postępowania karnego nowy przepis art. 632a, który daje sądowi, w wyjątkowych wypadkach, możliwość obciążenia w całości lub w części kosztami procesu oskarżonego lub Skarbu Państwa. Przepis ten nie modyfikuje ogólnych zasad ponoszenia kosztów procesu, określonych w art. 632 k.p.k., natomiast pozwoli sądowi zasądzić koszty procesu według zasad słuszności od strony procesu, która je spowodowała. Art. 632a k.p.k. zakłada takie same reguły zasądzenia kosztów procesu w postępowaniu prywatnoskargowym i publicznoskargowym.

Opiniowana ustawa nie budzi zastrzeżeń legislacyjnych, należy jednak rozważyć konieczność dodania przepisu przejściowego, który rozstrzygałby jakie uregulowania ("stare" czy "nowe") powinny znajdować zastosowanie co do spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie tej ustawy. O ile natychmiastowe działanie prawa nowego w przypadku spraw będących w toku, w których nie wydano postanowienia, nie budzi wątpliwości, o tyle pewne wątpliwości mogą powstać w innej sytuacji. Mogą one być związane ze sprawami, w których wydano postanowienie o umorzeniu postępowania, sąd rozstrzygnął o kosztach procesu, a następnie postanowienie to zostało zaskarżone, a dodatkowo zmianie uległ stan prawny obowiązujący w zakresie orzekania o kosztach. Wydaje się, że bez wyraźnego przepisu intertemporalnego sąd nie będzie miał podstawy do zastosowania norm korzystniejszych, uwzględniających przyczynę umorzenia postępowania karnego.

Oprac. Agata Karwowska-Sokołowska